

تاریخ تأسیس

۱۳۲۴ هـ

۵ صفر الحیر

الدین والایب

نامنده

مجله اسلامیہ در

۱۳۲۵ هـ غره محرم الحرام
۱۹۰۷ ۱ فبرال

محرر وصاحب امتیازی :
قزان خدام علمندین
ملا عالم جان البارودی.

КАСИМЪ
ЛАТЫПОВЪ

خاریطی مطبعہ

قزان.

اعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيْمِ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

وَمَا اَنْفَقْتُمْ مِنْ نَفَقَةٍ اَوْ نَذَرْتُمْ مِنْ نَذْرٍ فَاِنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُ
وَمَا لِلظَّالِمِيْنَ مِنْ اَنْصَارٍ ❀

ترجمہ :

قاہو نرسہ فی انفاق قیلسانکز یایسہ نیندای ضر ویرسانکز اللہ
آنی بلادر ظالمہرگہ اورنسر انفاق قیلغان (تیوشلی صدقہ ونفقہ فی
ویرمگان ویوکلنگان ندرینی اوتاما گان کشیلر) گہ ہیج یاردهچی بولماس
(اللہ یاردم ایتماس باشقہلار یاردم ایند آلماس) *

اِنْ تَبَدُّوا الصَّدَقَاتِ فَنَعْمَا هِيَ وَاِنْ تَخْفَوْهَا وَتَوَعُّوْهَا
الْفُقَرَاءُ فَهُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ وَيَكْفِرْ عَنْكُمْ مِنْ سَيِّئَاتِكُمْ وَاللّٰهُ
بِمَا تَعْمَلُوْنَ خَبِيْرٌ

ترجمہ :

صدقہلارنی آچیق قیلسانکز (کشیکہ بلدروب ویرسانکز) فی
یغشی اشدر اول* اگر یاشورسانکز وفقیرلرگہ ویرسانکز سز نک ایچون
یغشیراق (آرتراق) اللہ (صدقہلارنکز سبیلی) یایسہ صدقہلارنکز سزدین

یہاں ہمارے دین بعضا رینی قابلار اللہ قیلغان اشکرزی سیزگوچیدر .
(یاشرون اشکر نکزی ویک یاشرون بولغان نیتلر نکزی بلادر) *
لَیْسَ عَلَیْكَ هُدَیْهِمْ وَلَکِنَّ اللّٰهَ یَهْدِیْ مَنْ یَّشَآءُ وَمَا
تَنْفِقُوْا مِنْ خَیْرٍ فَلَا نَنْفِیْکُمْ وَمَا تَنْفِقُوْنَ اِلَّا ابْتِغَآءَ وَجْهِ
اللّٰهِ وَمَا تَنْفِقُوْا مِنْ خَیْرٍ یُّوْفِّ اِلَیْکُمْ وَاَنْتُمْ لَا تَظْلَمُوْنَ ﴿۸﴾

ترجمہ :

سننک استونکا آنلارنی کوندرو لازم دگل (بلکہ سنکا
تیوشلی یول کورساتو ودیلاو) لکن اللہ تلاگانینی کوندرو (سن
خلفنی یخشیلغہ کوندرو آلامیم دیو قایغورما کوندرومک اللہ اشی)
نی قدر مال خیر وصدقہ ایدارسز اوزنکز ایچون (حاضرده و ظاهرده فقیر
فائز سیمہ بولسده آلدای کونده اوز فائده نکز ایچون) انفاق قیلماز سز
(قیلما نکز) مگر اللہ رضالقینی ایستابکنہ (هر قابو انفاق برله فائده
کورماز سز بلکہ اللہ رضالقی ایچو نگنہ قیلغان انفق نکز دین فائده کوررسز)
یخشیدین قیلغان انفاق نکز (ویرگان نکز) سزگہ تولانور (حقنکزنی
ویرہ اینچہ) ظلم ایدلماز سز *

مذکور آیتلرگہ متعلق بعض فوائد :

برنجی آیت

نذر بندہ ننگ بر عملنی اوز اختیاری برله یوکلای و شول
عملنی قیلورغہ اللہ غہ عہد قیلماقیدر . بز ننگ عوام تلذہ کی (آدارونو)
اوشبو نذر معناسندہ در *

قاپو بندہ شریعتہ بالقصد عبادت بولوب تانولغان نماز روزہ

حج صدقه کبی عمل جنسندین برینی اوزینه یوکلاس اول عمل بو
بنده گه واجب بولور اوتامای قالدیرسه گناهی بولور *

اگر یخشی اش بولوبده شریعتیه ایکنچی عمل ایچون گنه حاجت
کورلگان عمل برله نذر ایتسه اوتاوی لازم بولغان نذر بولماس
طهارت آلو، جنازه نمازی اوقو، آورو حالینی سوراو، مسجدکه کرو کبی
اوزلری مقصود بولوب عبادت تانواماغان نرسه لر نذر برله واجب بولماس *

گناه و بدعت اش برله نذر ایتسه نذر بولماس اوتاماسکه کړك *
ما بعدی بولسه کړك *

ایکنچی آیت

ایکنچی آیتدن آنکلاندرکه یاشرین صدقه (کړك فرض کړك
نفل صدقه) آشکاره صدقه دین آرتقدر بایناق علماء اوشبو آیتک
عمومچه آنکلاب ریا فاتشودین بیک فورقچلی بواخان ایچون هر صدقه ده
یاشرین آرتق دیگانلر *

رسول الله دین (صلو الله علیه وسلم) کوچرلگان صدقه السِّرِّ تُطْفِئُ
غَضَبَ الرَّبِّ عَزَّ وَجَلَّ (رواه الطبرانی) دیکان حدیث شریف بوسوزنی
قوتلایدر ترجمه سی: یاشرین صدقه الله نك آچیغینی سوندرادر *
خبر امت عبدالله ابن عباس دین (رضی الله عنهما) کوچرلگان که:
نفل صدقه ده یاشرینی اشکاره سندین یتیمش السوش آرتق، فرضه
اشکاره سی یاشریندین یکر می بش درجه آرتق *

کوب علما آیتنی اوشبو سوز بوینچه نفل صدقه خاص دیو
آنکلاغانلار صدقه ده نماز روزه کبی عبادتلرده فرضلارینی - دین
شعارینی کورساتو باشقه لارنی فعلا قزقدرو بولغان ایچون - آشکاره
قیلوب نفلارینی یاشرین قیلو اولی دیمشار *

اوچنچى آيت

اوچنچى آيتىدىن آنكلانادر كە پىغمبەر (باشقە بىندە بىكرىك) ھىچ كىشىنى ھدايت قىلا آلماي توغرى يولغە ويغشى عملگە كوندەرە آلماي فقط دلالت قىلا يول كورساتە ثوابلى اشكە قزقندرا چىن ھدايت اللەدىن تىلا كان بىندە سىنى اللەتعالى ھدايت قىلا كوندەرە آنداي بىندە پىغمبەر نىك دىمىلاوينە قولاق سالا انصاف بىرلە اويلاي قبول ايتە بختلى بولا *

دخى بو آيتدە انفاق ايدلسە بىندە نىك اوز فائىدەسى ايچون ھىچ كىمنىك اللە ايچون بولغان انفاقى وعملى بوقالماس قىيامتدە تمام تولانور دىدر ھىم بو آيتدىن علماء آنكلانغانكە نفل صدقەنى ھىر كىمگە فاسق وكافر گە بولسەدە ويرىمىك درست، صدقە بولان ثواب اميدلانە حتى امام ابوحنيفە واجب بولغان فطر صدقە سىنى كافر گە ويرىسەدە درست دىگان صدقەنى آلغان كىشى قاياور نغە صرف ايتسەدە ويرىچىگە صدقە ثوابى بولور دىمىشلىر *

مىگر بلانور وب گناھغە ياردىم ايتىمىك وبولر شلق قىلمىق درست دىگل يىغشى يولدهغى فقير گە ويرى يىغشى لىققادە اعانت بولغان ايچون البتە اولى بولور ايكى قات ثوابقە سىبب بولغان ايچون *

باب عادات النبي صلى الله عليه وسلم

كان رسول الله صلى الله عليه وسلم إذا أتاه الرجل وله
الاسم لا يحبه حوله*
(رواه ابن منده)

ترجمه : رسول الله (صلى الله عليه وسلم) (رسول الله) سويگان
اسملى كشى كلسه اسمينى آلاشدرر ايكنچى اسم قويار
ايدى * رسول الله نك (صلى الله عليه وسلم) كوب آدميلرنك اسملرينى
آلاشدردق ، ونچه تورلى اسمنى ماقتادق ، ونچه تورلى اسملرنى
مكروه كوردكى اشانچلى حديث كتابلرنده روايت ايدلگان
ودرست سندلر برله اثبات ايدلگان* بو مسئله تفصيل ايداسه كرك
وكان اذا سمع المؤذن قال مثل ما يقول حتى اذا بلغ
حى على الصلوة حى على الفلاح قال لا حول ولا قوة الا بالله*
(رواه احمد)

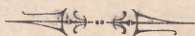
ترجمه : مؤذنى ايشوتسه اول ايتكانچه ايتور ايدى
(اذان كلمه لرينى مؤذن آرتندبن ايتور ايدى) مؤذن حى على
الصلوة حى على الفلاح ايتكانده لا حول ولا قوة الا بالله ديور ايدى*
بو حديث شريفدين آنكلانادر كم :

مؤذن اذان كلمه لرينى بولوب بولوب ايتو كرك تاكم
طنكلاوچى مؤذن توختاغان آراده اذان كلمه لرينى ايتسون
وهم حيله نك(٢) هر ايسكانده لا حول برله جواب ويرمك كرك
هدية الصلوك كى بعض فقه كتابلارنده اولگى حيله ده لا حول
صونكغيده ماشاء الله اوقور ديمكلى اصلسزدر دليل وروايتكه
خلافدر*

وكان لا ينفخ في طعام ولا شراب ولا يتنفس في الاناء*

(رواه ابن ماجه)

ترجمه : رسول الله صلى الله عليه وسلم آشفه وهم ايچملككه اورماس ايدى وهم ساوت اوستينه سولاماس ايدى * رسول الله نك (صلى الله عليه وسلم) بو كوركام عادتى طب وحكمت فنينه بيك موافق اشدر چونكه ايچدين چيققان صولو ضررلى ماسدهدر طعام وشرابكه اړولسه صولو فاتوشوب ضررلندرو احتمالى بولور *

عقايد و كلام

عقايد : عقیده جهعیدر عقیده هم اعتقاد باغلامق معنی سنده بولغان عقد ماده سندن آلو نمشدر اعتقاد كو نكلى بر نرسه گه باغلامق معنی سنده اعتقد كذا ديولور عقد عليه القلب ديمكدر . كو نكلى باغلانمش نرسه گه يعنى كو نكل نك اوشانغان نرسه سينه عقیده ومعقد ديورلر . بو لفظلر (عقايد دينيه ومعتقدات اسلاميه ديوب) دين گه ياكه اسلام غه نسبت بيرلسه لر دين ده واسلام ده اوشانو تيوش بولغان نرسه لر معنی سنده بولادر . عقايد ومعتقدات هر بر مؤمن گه بلوب اوشانو فرض بولغان شى علر در معتقدات دن برنى گنه انكار ايتمك ده (معاذ الله) ايمان غه منافی در . شونك ايچون ده دين مبين اسلام ده معتقدات بيك آچيق بيان قيلنمشدر اعتقاد مسئلهرى شبهه سز يقينى دليللر ايل گنه ثابت بولادر . يقينى دليللر : قرآن كريم آيه لرى ، پيغمبر مز عليه الصلوة والسلام دن

کو چورلگان متواتر حدیث لار هم نقل متواتر در جه سند بولغان اجماع ننگ رتبه اولی سی یعنی اصحاب کرام ننگ برشی اوزرینه قولاً اجماعیدر (۲). عقاید بابنده ظن و قیاس جاری اولمادغی کبی معتقدانندن هیچ بری رأی واجتهاد ایله ده ثابت بولمایدنر شونکابنا اسلاف کرام رحمهم الله مسائل اعتقادیده بزننگ مذهبیز حق مخالفلرننگ مذهبى قطعاً باطل دیوب بیان ایتمشلر ومعتقدات ده خطا قیلوچی معذور دگل رأی ایله تکلف ایدوچی گناهلی دیمش لردر. اوشبو معتقدات دینه نی ادله شرعیه یقینه ایله اثبات ایته وبلدره تورغان علم «علم عقاید» در (بو علم ننگ اصل و نیگزى الله تعالى فی برلامک بولدغندن «علم التوحید» دیوب ده آنالادر).

معتقدات بیک ظاهر وقطعی دلیل لار ایله بر تورلی گنه اثبات قیلندغندن بو علم عقاید هیچ بر وقت اوزگارمیدر اصحاب و تابعین رضوان الله علیهم معتقدات نی نیندای دلیل لار ایله اثبات ایدوب بلمش لار ایسه یوم قیامته قدر کله چک مسلمانلر غه ده شول دلیل لردن بلوب برشی آرندرمای کیمتمای اعتقاد قیلحق فرضدر.

اصول دین دن بولغان اعتقاد مسئله لری حقننده گی بعض آیت و حدیث لرنی کما ینبغی آنکلامغان یا که تعصب ایتکان مخالفلر طرفندن شبهه لر کترولدکده اهل اسلام دن بعضی ننگ کونکلینه شک صالوب اعتقاد لری نه ضعف کتورماسونلر ایچون علماء اسلام رحمهم الله آنلرننگ آنکلامغان یرلرینی خطا قیلغان اورنلرینی آچیق کورستوب شبهه لری نی دفع ایته کلمش لر عقاید مسلمیننی حفظه طرشمش لردر. شول روشچه مخالف لرننگ هر تورلی تعرض لری نه جواب بیروب شبهه لری نی دفع قیلودن بحث ایتنه

تورغان علمنى «علم كلام» دىوب آتالادر.

مخالفيں نىك شېھلرى برگنه اورنده، وبحثلرى ده برگنه
تورلى اولمىغىدىن البتة آنلرغه بيرلهچك جواب ترتيب ايدلهچك
دليللر بحث ايدوچى نىك نينداى كيمسه ايدوكينه وبحثى نىك
روشىنه قاراب بولمق لازمدر شېھ كىروچى مرجى مى، معتزلىمى
دهرى مى يا فلانى مى ايدكى اعتبارغه آلوب وشېھسىم نينداى
اورنده ونه روشده اولدقنى ملاحظه قىلوب دفع ايتىك
تيوشليدر يوقسه بر شېھنى ردكه كىتراسگان دليل هر يرده گى
شېھلرنى دفع گه كفايه ايتماوى معلومدر مثلاً: قرآن كريم نىك
مخلوق بولوينى دعوى ايتكان معتزلى نىك دعوى سىنى ابطالغه كىتر-
دكمز دليلنى قرآن كريم نىك كلام الله بولوينى انكار ايتكان غير
مسلمنى ردكه كىترىمىمىز، واوشانداق بنده فعل اختيارىنى اوزى
خلق ايتيه ديگان معتزلىنى ردكه كىترىمىمىز آيات قرآنيهنى
صانع عالمىنى انكار ايدوچى دهرىنى ردكه كىترىمىمىز اورنلى هم
كافى بولمايدر بلكه اول غير مسلم ودهرىنى اقناع ايچون
آنلرنى الزام ايدرك مقدمانىنى ترتيب ايله رد قىلمق تيوش بولمىد.
بو سويلانمىش لردن علم كلام جميع زمانده برگنه نورلى
اولماي بلكه حال وزمان نىك اقتضاسى ايله تورلى روشده
ادله كلاميه ترتيب ايتىك تيوش اولمىغى آنكلاشلسه كىرك
مخالفيں گه جواب ورد بابنده اسلاف كرام بو اصولنى رعايه
قىلمىش لردى. نىك صاحب مذهب امام اعظم ابوحنيفه رحمه الله
حضرتلرينه صانع عالمىنى انكار ايدوچى ايكى دهرى كىلوب شول
توغرودهغى شېھلرينى بيان ايتىكلىرىمىمىز امام مشار اليه حضرتلرى

آنلرغه آیه فرآینه یا باشقه حجه شرعیه ایل، احتجاج ایتمادی
 بلکه بویله جواب بیردی: «هیچ قار اوچی سی توتوچی سی
 بولمغان بر کیمه فلان شهردن چقوب چیتکه چقای صوغه
 باتمای تاشلرغه برلمای سلامت کلدی دیوب سز گه خبر بیر-
 سهر او شانور ایدنکزمی» دیدی یوق اوشانیمز توتوچیسی
 بولمغاننک صوغه باتمای توغری کیلوی هیچ ممکن دگل
 دیدیلر. امام حضرتلری آنلرغه برکیمه ننگ قار اوچیسی بولمغان
 بر شهردن ایکنچی شهر گه قدر کلوبنه اوشانیمسزده نیچک بو
 قدر اولوغ عالم ننگ بر مدبر سز شوندا ی انتظام ایل، باروینه
 اوشاناسز دیدی آنلرده خطالرینی آنکلاب توبه قیلدیلر.

ما بعدی بولور.

ملاکشاف ترجمانی.

مبدأ تاریخ اسلام

صحیح بخاری و شرح قسطلانی و سائر احادیث و سیر دین آنکلانادر که خلق اشرارینی هر وقتند بر الوغ و افعه برله چیکلاب یورو تکانلار.

تتاک که اولده خلق آدم (علیه السلام) یا که هبوط آدم برله اولچا گانلر صونکره طوفان برله، صونکره ابراهیم پیغمبرنک (علیه السلام) اوتقه آطولوی و قوطولوی برله، صونکره یوسف پیغمبر (علیه السلام) زمانی، صونکره موسی پیغمبرنک (علیه السلام) بنی اسرائیلنی مصر دین آلوب چیقماقی، صونکره عیسی پیغمبرنک (علیه السلام) میلادی (توغو زمانی) برله چیکلاب (تاریخلاب) کلگانلار * هر تورلی خلق اوزارینک دینی یا که ملی یا که سیاسی حاللرینه رعایه ایدوب و شونکا موافق و افعهنی تاریخلر ایچون مبدأ تعیین ایتکانلر * اسلامده شهرلر کوبایگاج و افعهلر آرتقاج اسلامغه مخصوص بر تاریخ کرکسوندلارنده امیر المؤمنین عمر رضی الله عنه اوزیننک خلافتی وقتند ۱۷ نجی سنهده صحابهلر برله مشورت ایدوب رسول اللهنک (صلی الله علیه وسلم) ولادتند، بعثتند کون و آی بیلکولای قیون بولغاندین، وفاتی حزن و غم ایسکارتو بولغاندین هجرت یلینی مبدأ تعیین ایتدیلر * چونکه هجرت برله حق و باطل آراسی آیرلغان، اسلام قوت تابقان و طینچلق برله عبادت و سائر اسلام آثارینی اظهار قیلو ممکن بولغان و دین اسلامگه قصد ایدردای و ضرر کلتورردای کافرلرینی و دشمنانلارینی دفع ایدرگه و اسلامنی آنلاردین ساقلارغه اقتدار حاصل بولا باشلاغان ایدی شول چتتدین اسلامده اینک الوغ و بیلگولی اش هجرت دیمک ممکن ایدی *

یل باشی بولمق ایچون محرم آیینی تعیین ایتولری رسول الله ننگ
 هجرت فکری و بالفعل هجرتکه اذن ویر مکی محرم باشارنده بولغان ایچوندر
 (حتی شیخ مر جانی نقلینه بناء رسول الله ننگ صلی الله علیه وسلم مکه دین محرمده
 چیقوب یولده ایکی آیدین آرتق یوانوب ربیع اولده مدینه گه ایرشدی
 دیگان کشیلرده بولغان) لکن قوتلی در سترک سوز محرم ایچنده فقط
 بعض صحابه لر هجرت قیلوب اوزلری ابوبکر الصدیق (رضی الله عنه)
 برله ربیع اول باشنده چیقوب اون ایکنچی سنده دوشنبه کون مدینه
 یقیننده بولغان قباغه ایرشکان *

محرم آیی عربلر ننگ طبیعی بولغان حاللرینه کورده یل باشی
 بولورغه بیک مناسب بولغان چونکه عربلر اسلامده و جاهلیتده اینک
 الوغ عبادت سایولغان یلده بر مرتبه گنه اوتالانورغان حج عملینی تمام
 ایدوب ذوالحجه اخیر لرینه چه ایولرینه قایتوب اوزلرینی گویا که شول یل
 اشلرینی تمام ایتکان ایکنچی یل اشینه کرشورگه حاضرلنگان و محرم
 آیینی کونکان کبی کورالار ایدی *

پس عربلر ننگ اوشبو طبیعی حاللرینه ده محرم باشی ننگ یل باشی
 بولمقی بیک مناسب کورلنگان *

و خلاصه الکلام اسلامده تاریخ هجرت دین حسابلا نوب یل باشیده محرم
 دین باشلانمقی بر دینی شعار گه وقاعده حکمینه کیچکان و علماء امت اوشبو
 هجرتدن باشلانغان سنه قمریهی و آننک آیلارینی مسلمانلر ایچون
 دستور العمل و حسابلاری ایچون قاعده کوره کلگانلر *

مفسر لر دین امام رازی و امام قرطبی و شیخ نسفی و غیر هم اوشبو
 سنه هجریه قمریهی اعتبار ایدو هر مسلمانغه لازم مونى تاشلاب
 باشقه تاریخلر توتمقی غیر جائز دیو آچیق یازغانلار.

والسلام علی من اتبع الهدی *

بوكونگى تفتيشم

اصول دين

فريد وجدى افنديك مقالهسى

اوتكان مقاله مزده اسلامغه ديندن بولمغان بعض بدعت واعتقادلر كروب خلقك ترقى وسعادتينه ضرر ايتكان يازغان ايدك. عصر سعادتده دين اسلام بيك قوتلى روح بيزوب برنچى ايكنچى عصرلرده اهل اسلام ترقى ايدوب بتون عالم حيران قالورلىق درجه گه ايرشكانلر ايدى. شول وقتده دين نيدن عبارت ايدى؟ صونكره اصول اعتقادده نينداين بدعتلر چيقدى. شول حقه برآز تفصيلات بيره مز: دين اسلام اينك صونك كيلىگان دين اولوب اصلاح. عمومى گه بتون دين و ملتلرنى دعوت ايتنه وبونك ايچون توبانده گى قاعدهلرنى قويوب شونك ايله حركت ايتوگه دلالت ايتنه

برنچى: دين خلق اويلاغان كى چيتون اولماينچه بلكه بيك آسان نرسه لردن عبارت در. اللهك دينلرنده اختلاف يوق بتون پيغمبرلر گه كيلىگان دين فى نفسه بردين در فقط بندهلرنك قسقه فكرلرى ياكه عنادلرى سببلى دينلرده بعض بدعتلر، تعيين ايتكان چيكن چيقوب اصنامغه عبادت ايتولر بولغان صاين الله تعالى ايكنچى پيغمبر بيره كشمدر.

شونك ايچون محمد عليه السلام يانكا بردين گه دعوت ايتمادى بلكه نوح ابراهيم موسى عيسى (عليهم السلام) لرغه ايندرلىگان اصول دينگه دعوت ايتدى.

ديك كه اسلامغه ايمان ايتو، باشقه پيغمبرلر گه ده ايمان ايتو بولوب دين اسلام توحيد اديان، اصلاح عمومى ايچون كشم

فريد وجدى بو حقيقتنى بيك كوب آيتلر بيله اثبات ايتنه

بردين اولديشى ميدانغه چيفار. جناب حق دين نك نيدن عبارت
ايكانيينى فقط ايكى سوز بىرله بيان ايتوب ايتيه: (ومن احسن ديناً ممن
اسلم وجهه لله وهو محسن) يعنى دين اللهغه تابش رلوب سوزده وفعلده
يخشى بولودن عبارتدر

ايكنچى: جناب حق دين روحينى (ديانتيلىككنى) اللهغه ايمان
قوه سيني آرندرونى الله نك مخاوقاتنده وآنده بولغان ترتيب وعجيب
نظاملارنده اويلا ب حاصل ايتار گه قوشه. اتملر نك ترقى وتدنيلرى اسبابلرىنى
توشونمك آلار نك معارفلىرىنى وآلارده بولغان اشلرىنى كوروب عقلنى
توسيع ايتمك (كينكايتمك) عاتنده بولاتورغان وسوسه (اريم) شوملانلاردن
قوتولور ايچون سياحت ايتار گه قوشه حتى جناب حق يورماينچه بر
برده گنه يانتقان آدملىرى يار اتميجه فر آنده ايتيه: (آلار سياحت ايتسه لر
آنكى تورغان قلبلىرى بولور يا ايسه ايشوته تورغان قولافلىرى بولور
ايدى كوز صوفر بولمى لکن كوكر اكده بولغان قلبلىرى صوفر بوله)
(بو آيتنده سیر، سياحت ايتوگه قز و قدر وب ايونده گنه يانتقان آدملىرى نك
يخشى فكرلى بولا آلماقلىرىنى آنكلاته)

اوچونچى: تقليد ايتو، انسان اوزنده بولغان اختيارندن واز
كيچوب كشيگه اشانو، آدملىرى كشيدين اوز ماسقه دلالت ايتوبولوب
ترقى قوه سيني آرندروغه وترقى ايتوگه ايتك زياده منافى شىء
بولديغندن قرآن ده بىك كوب ايتارده آنا بابالار غه وباشقه الوغلىر غه
آنكلاميجه تقليد ايتودن منع ايتيه، وهر وقت تفكر ايتوگه قوشه حتى
اولگى دين خلقلرىنه هلاكت كيلووى دين الوغلىرىنه آرتق حسن
ظن قىلوب آلار نك اوز سوزلرىن الله و پيغمبر سوزلىرى كىي تونقانلقلرىندين
ديه بيان ايتهدر.

دورتنچى: عالم هر وقت ترقى ايتو اصولى اوزرىنه موضوعدر
بعض دين اصحابى اويلا ب يورگان كىي عالم تدنیده توگلدر (وما اوتيتهم

من العلم الاقليل) (وقل رب زدني علما) آيتلری بولغانغه غنه قناعت ايتماينچه علم آرتدروغه، تفتيش وترقيگه قزقدرو عالمك ترقى اصولينه موضوع ايدکينه اشاره در .

بشنجی : عقلنك مادی هم روحانی بولغان وظیفه لرین تعین ايتوب الله حقنده هر نقيصه دين وجمع کمالات ديوبکنه اعتقاد ايتوگه ومادی بولغان وظیفه سی ايسه پروكوك احوالن تفتيش ايتوب هر قايسين دقت ايتوگه قوشمشدر . (قل انظروا ماذا في السموات والارض)

آلتنجی : هر کم اوز گناهندين اوزی مسؤل قيامتده هيچ کم هيچ كمگه فائده بيرمی، اش اللهده غنه شونك ايچون الھدن باشقه غه يابشمق آندين باشقه دن باردم ايستمك وقورقمق درست دگلدرد . جناب الله قرآن ايندروب شول آلتی قاعده ايسله عمل ايتوگه دعوت ايتدی شوندين شونك قبول ايتوب عمل ايتديلر بيك تيز زمانده احوال عالمدن معلوماتسز آزابالارندين بيرلی ترقی وحقیقی حياتنی لازمچه آنکلامغان عربلرنی بر اصولغه قويوب بيك زور ترقيلر بيرمش ابدی .

لكن صونكره لری الله ورسول الله قوشقان بولدن چيفوب قرآن حديثنی تفتيش ايتونی وآنلار برله عمل ايتونی آزالته باشلاغاچ بوما فيوما تدنيگه كيتوب اهل اسلام حاضرگی درجه گه (هر برده اسارت) كيلدی اگرده يانكادن اونكانده ذكر ايتدكمز قاعده لرگه مراجعت ايتوب شونك برله عمل اينمساك قرآن وحديثكه يابشماساق بزگه چن چن حيات وترقی بولميه چق در .

خلاصه : امتمز وملتمنك بر حيات بولمقی ايچون فقط ايکی طريق وار بری آوروپاليلرکی ديندن واز كيچمك ايكنجی دينگه كرونولگان بدعت لرنی تاشلاب قرآن وحديثكه يابشمق در ايسکی کويونجه تورساق هيچ ترقی بولمايچق .

محمد فرید وجدی.

مترجم . ش.

باب التنقيذ والتقريظ

ياشلك مزاجى = طبيعتى

ياش كشى نرسه گه قزغوچان، قزل وچوار نرسه نى سيوچان،
يانكفى نرسه نى ياراتوچان بولا ياش كشيده قارتلارغه كوره بر نرسه گه
عادتلانو ملكه لانو (اوگرانو) خلقدنه بر فكر نك اور ناشوى آزارق
كبر و دعواسى ده كمراق بولغانغه اولگى عادتندين، اوگرانكان اشندين
تيزرك آيورولا آلا* قارتلار بالعكس اولگى اشنده اوگرانكان فكرنده
قتيفراق توروچان آياقلارينى نفاق باصوچان بولالار*
بواش يوز ومنك يلقى تجربه لر برله حكمت و فلسفه برله ده ثابت
هر كم مونكا اشانغان *

پيغمبر لر تاريخنه باق خصوصاً رسول الله محمد صلى الله عليه وسلم
سيرينه باق كوررسنك كه قارتلارغه كوره ياشلر تيزرك ايمان كلتورگانلر
آبالارغه فارغانده بالالار، قتيغ يوركلى بايلارغه نسبتاً سنوق كونكللى
فقيرلر كوبرك اشانغانلار و آلدينراق اسلام شرافتى برله مشرف
بولغانلار *

بوروشلى ياشلر نك بر اشكه كونولرى بر نورلى فكرنى تيزرك
قبول ايتولرى بر اميدلى يخشى اشدر لكن ككوب احتياط و بيك
يخشى اويلامق كرك كه ياشلر آشوغو برله خطا بولغان يانكفى اشكه
توشماسونلر قارتلارغه فارامايمن تعصب ايتمايمن ديه ايسكى حقدين
يانكفى باطل گه دوچار بولوب كيتماسونلر *

بو بابده يخشى قاعده و بيك توغرى ميزان (اولچاو) كرك*
تاكه اشنك يانكفيلق و ايسكيلكينه گنه فاراماي شول قاعده گه بناء قيلول
شول ميزان برله اولچاب حق برله باطل، صواب برله خطا آرالاريني

آیوروب هیچ کمنک فکرینه فارامای و هیچ بر عادتکه ابارمای صرف
حق چین صوابه ابارسونلر باطل و خطا دین قوتولسونلار*
دنیا و آخرت سارتن مسعود بولسونلار*
دین، اصول تعلیم، درس کتابی، مطالعه کتابی، اصول معیشت،
اصول تجارت، توغر یلاری قاعده و میزانه اینک احتیاجلی مسئله لر در*
ما بعدی بولسه کرک*

دین خصوصنده یاپونیا پادشاهیسی میقادوغه یرلگان و هر طالب العلم
ایچون مطالعه گه لایق کورلگان اوشبوسنه مصرده باصلهان مصر
علماً کبارندین شیخ طنطاوی حضرتلرینک

التاج المصنوع

بجواهر القرآن والعلوم

عنوانلی کتابی بوکونلرده قولمه ایرشدی .

مشار الیه حضرتلری یا ژروپا لسانلرندن بر نیچه سنه وافق علوم
دینیه و علوم حاییه دن یغشی معلوماتلی بر ذات اولوب مذکور کتابینی
دین اسلامنک حقیقتی و علوم اسلامیه حقنده فلسفه و علوم حاضره و عمرانیه
واجتماعیه گه تطبیق ایتوب مادی و روحانی سعادتلرنی کوز اونکنده
توتوب یازمشدر . مذکور کتاب بایتاق عالمونک نظرلرینی جلب ایتمهش حتی
طبعسندن مقدم آژروپا لسانلرینه ترجمه ایدلمیه باشلامش و یاپونیه ده
بولغان جمعیت دینیه گه عرض ایدلک ایچون ایمپراتور میقادواسمینه یرلشدر .

کتابنک اولنده مؤلف طرفندن مقادوغه یازلغان مکتوبده مندر جدر، کتاب ایسه بیک گوزل ترتیبلی آسان عبارلی اوقوچیغه برده ملال بیرمی (آورایتمی) تورغان روشده اولوب ترتیبی بر او یلاغانده کندینک ترجمه حالی یاکه بر رومان و بر او یلاغانده کمال حریت ایله بیان حقیقت اولوب مقصودینه دین اسلام حق دین اولوب انساننک مادی و معنوی سعادتینه کافی وسعت آنچق شونکا تمسک ایتمک ایله گنه بولوینده بیک طبعی واقعا ی بولغان یول برله بارا، اسلام دینی نیدن عبارت ایدیکینی قرآن وحدیث هر وقت تفکر ایتوگه، آنکلامان بیلمگان نرسه گه ایا رسکه قوشه، عقلسز و آنکلامی یاکه آنکلارغه طرشمی تورغان کشیلر گه آچولانه، اینک قدرلی شیء عقل واللغه یقینکر اینک عقلی اولانکر، اینک اول جناب حق عقلی یاراتدی مفومنده آیت هم حدیثلر نقل ایتوب دین اسلام عقل وفکرنی عمل ایندروب هیچ کمگه تقلید ایتماسکه قوشدیغندن حتی تقلیدچی نک ایمانی بعضار قاشنده معتبر بولمادیغندن ترقی وسعت بشر ایچون اینک مساعد و موافق دین اولدیغنی اثبات ایتنه نصاری دین و باشقه دینلرنی اسلام دینی برله قیاس ایتکانه هم اثبات صانع، وحدانیت مسئله لرنده یونانلردن آلمان برهان متوقف، برهان غیر متوقف، ابطال تسلسل، دلیل طبعی همدده دلیل شرعی مقتضاسنجه بولمغان برهان تمانع (فلسفه این رشدص ۱۴) کی قایده باشقه دینده بولغان یاپونلرغه حتی اوزمگه ده چن قناعت حاصل ایتدیرمای تورغان الزامی دلیل لر برله توکل یاکه طبعی اقناعی دلیل لر برله اثبات ایتنه. بیک کوب آیت وحدیثلر یازوب اینک بیوک حکیملرنک تربیه روح حقنده اولان فکراری برله تطبیق ایتنه، تربیه روح وسعدت انسان ایچون حکیملر طرفندن تعین ایدالگان نقطه لر عین قرآن واسلامیت

ایدکن بلکه کوب اورنلرده تعلیمات قرآنیہ آلا سوزندن نیچه درجه عالی ایدکن عنادسز آدم قناعت ایدردای دلیل لر برله اثبات ایتہ . کتاب ایللی ایکی جوهره (۱۸۶) صحیفه دن عبارت بولوب هر قایوسنده دین اسلامک عقل و وجدانی تربیه گه اینک مساعد، علوم عمرانیہ و ترقی گه اینک زیاده قزو قدره تورغان دین ایدوکن اثبات ایتہ اسلام و معارف قرآنیہ صاناغانده و مسلمانلرنک تنزل لرینی بیانده ایتہ: قرآن آیتلری آلتی قسم: ۱) یر کوکنی و بونل آراسنده بولغان نرسه لرینی بیلو، و بو خصوصده تفکر ایتوده ۷۰۰ قدر آیت بار. ۲) علم حقیقی و جن فلسفه گه مخالف بولغان؛ اصنامغه عبادت ایتو؛ اللهغه شریک فاتو، خرافاتقه اشانو، اورنسز شوملانو، تقلید کبیلرنک یارامغانون بیان خصوصنده ۱۰۰۰ قدر آیت بار. ۳) علوم عمرانیہ و اجتماعیه: اوتکانده گی امتلرنک حاللرینه و سیاستلرینه قاراو، دقت و تفکر ایتو؛ قرآنده بولغان فصللرنک کوبسی بو خصوص ایچوندر. ۴) خصوصی و عمومی بولغان. ادب لر، بو خصوصده ۷۰۰ دن زیاده آیت بار.

(۵) عبادات (بونلر ظاهرا عبادات بولسه لرده اما فی الحقیقه آنلرده ادب لر در.

(۶) عقوبات حدود احکام کیی جمعیت انسانیہ نظاملری، بونلر بالذات دنیا نظاملری اولوب دین گه تبعیغه گنه راجعدر عبادت، احکام بابنده فقط ۱۵۰ قدر آیت بار. حاضر گه قدر بولغان دین عالملری فقط صونکفی ایکی قسم گه اهمیت بیرگانلر. و بو بابده کوبرک بحث ایتوب کتابلر یازغانلار. وعامه خلق عبادات احکام مسئله لرنده یازغان کتابلر نی غنه دین کتابی دیب فارغانلر اکن بو قرآنک یکرمی بش اوشندن فقط بر الوشی بولوب بزلر بار حیاتمنزی فقط شول قسم گه صرف

اینگانمز ایمان اسلام شوندن غنه عبارت دیب بلگانمز اماچن ایمان اولغنه توگل بلکه علوم عمرانیه برله قاتوشقان تصدیقندن عبارتدر. اللهنی اوزی قوشقانچه معرفتده، سموات، ارض احوالن وبوایکسی آراسنده بولغان عجائب. غرائبنی آنکلاب کمال قدرتینی بیلوب تانومق وایمان کلتورمکدر.

صونکره بو آلتی قسمگه دلالت ایتده تورغان آیتلرنی صاناب تفسیرلرینی یازوب کتابنک برنچی جزؤن ته ام ایتده در.

بو کتابنی یاپونلر مسلمان بولسین ایچون گند دگل بلکه کندمز دینمزه بولغان حکمتلرنی آنکلامق، چن مسلمان بولمق، قرآن وحدیثکه الله ورسول اللهغه ایمانمزی یانکارتمق ایچون آنکلاب او قومق لازمدر. سوزمنی شونک برله تمام ایتیم: مولفی مقدمه سنده کتابینک آؤروپا لسانلریه ترجمه ایدلمیه باشلانیدیگی کبی بزم قرانلی لرنک بری طرفندن ترکچه گه ترجمه ایدیل، باشلانیدیگی ایله ده تبشیر ایتده در. تیزدن لسانمزه باصیلوب وطن فرداشلریمز نک استفاده سیمینی کورسه ک ایدی

شهر شرف

احمدبای

دیانت و اخلاقی

دین علمینی آز اوقوغان بولسده دینده صلابتی (ثقلی) و محبتی یخشی نمازینی هیچ قویماس قضاغه قالدیرماس نماز اوتاردای بولسه کم ایونده بولسده طهارتسز بولسه تکلفسز گنه کشینی مشقتکه تشورمای تشقاریده بولسده طهارتلا نوب نمازینی اوتار ایدی بیک اشلی و عرصی قوتلی وقتلارده ده هر نمازی سنتاری و قافمتی برله اوتار و غالباً اخیرده آیه الکرسی و تسبیحلارنی اوقور ایدی اهلی عائشه بنت ملا عبد العلام ابن الشیخ دولتشاه بن عادلشاه نقلینه بنأ ایرته و کیچکی نمازلار صونکنده سورۃ بقره اخیرندین - (۷۷) دین اخیرگاچه اوچ آیتنی اوقومای قالدیرماس و کوب وقتلرده ایرته سورۃ یسینی مصحف یوزندین و کیچلرده اوشانداق سورۃ ملکینی اوقور ایدی نمازسز کمسنه فی اصلا سویماس ایدی هر کمک سیرتسده اولا نمازینه کوز سالور و نمازنده مساهلی کشی بولسه آندین خیر کوتماس ایدی معامله و استخدام قیلسده ناراضی حالنده ضرورت ایچون گنه معامله قیلور ایدی بلمگان نرسه سینی اوگرانودین تارتونماس و او یالماس ایدی اوقوغان نرسه سینی (دعا و اذکار و نماز) محبت و خلوص برله اوقور ایدی آناسندین او گرنگان : یا حنانُ یا منانُ ثَبِّتْ قَلْبِیْ عَلَی الْاِیْمَانِ

دعاسینی دائم اوقور عبارهم درستمو و ایمانمنی ساقلا رغه فائده ایتارمو دیو سورار ایدی سو خاتمه دین و قیامت احوالندن بیک قورقار قساوة قلمندین کوب شکایت ایدر ایدی الله نك عبادتنده اوزینی قصورلی و گناهلی کورر ایدی قیلغان عباداتینی و خیراتینی اصلا کورماس - کشینی قزقدیر و ایچون گنه بولسه - اصلا بلدرماس و سویلماس ایدی * دیانتلی ، هنرلی ، اشلکلی ، خلقغه فائده لی کشیلرنی سویار آنلارغه کرکنجه یاردم ایتار ایدی *

یالقاو، طمعکار، آچه حسابینی بلمگان بای بچه (۲) اوزینک وظیفه-
سینی بلمگان ملا (۳) وامثالهم آنک فاشنده بیک قدرلی دگل ایدی *
(۲) آچه حسابینی بلمگان بای بچه آچه سانای بلمگان معناسنده
دگل بلکه آتادین قالغان مالنک قدرینی بلمگان، اورنسر توتقان،
بر اورنینه اوننی اون اورنینه یوزنی ویرگان، مال حاصل ایتویولینی ایزلمگان
تابارغه ترشماغان، بلوکللی و تجربه لی کشیلر سوزینه قولاقل سالماغان،
یکیتلر معناسنکدر * موندای یکیتلر قزانده کوب بولاو باشقه شهرده ده آزدگل *
آچه ساقلائی بلمگان (حرامغه توتوب یاکه حلالغه کرکندین آرتق
توتوب اسراف ایتوچی) کشیگه قرآن و شریعت تلنדה (سفیه) دیو
ایتولادر موندای یکتننک - بیک شما، قوبشی، کوزگوسی بیک کیلشلی
بولسه ده - یخشی سناماینچه آچه سینی اوز قولینه تابشرمق تصرفلرینی
اوز اختیارینه ویرمک شرعا درست دگل بلکه موندای کشی مالی
صبی حکمنده در کرکنجه گنه ووروب توررلق مالینی یخشی ساقلارلق
یاکه آرتدررلق اشانچلی قیم متولی (پوپوچیتل) قوبولوب باراشینی
آنکا تابشرو تیوشلیدر *

مسلمانلاریخشی توگل یخشی توگل دیگان بولوب شریعتنک بو حکمینی
اعتبار ایتماینچه کوب مسلمان بالالارینی وکوب کشینک ماللارینی
ضایع قیلالار دین و شریعت فاشنده مال خیرلی نرسه ساقلاوی لازم
هرکم اوز مالینده ملت مالینده ساقلارغه ترشسون * توغری وفسقه سی
اوز بالاسینه ده دین قزنداشی بالاسینه ده خیرخواه بولسون والسلام *

* *

(۳) وظیفه سینی بلمگان ملا محرابقه کرمای بالاغه آت قوشمای
نکاح و جمعه خطبه لارینی - موندای ملاده آزدگل - اوقی بلمای تورغان
ملا دگل بلکه اوزینی خلققه اماملق ایچون تقدیم ایتکان وشولدرجه نی
یوکلگان آدمگه شرعا و مرؤتا لازم بولغان وظیفه لری اوتامگان ملادر *

امامك شریعت و مروءت چہترنچہ بولغان وظیفہ لارینی بلو
 ایچون امامك کم ایدکینی بلو یتادر *
 اماملق اصلده (توبنده) رسول اللهك (صلی الله علیه وسلم)
 فعلی و خصلتی و آنك بتون مسلمانغه باش و استاذویول باشچی بولمقیمنك
 علامتی در *

رسول الله صلی الله علیه وسلم هر کم ایچون یول باشچی بولدی هر
 کمگه یولنی کورساندی وعظ و نصیحت قیلدی حق و باطل طاعت
 و معصیت نه ایدکینی اوگرتدی بلدردی خلقنی یخشیلقغه دیملادی،
 ترشدی، اوز راحتینی تاشلادی، خلقنی توزایتورگه قیلرینی صافلارغه
 خلقلرینی یخشیلاندررغه، عمللرینی توزایتورغه، ترشدی بار طاقیتینی
 صرف ایتدی، محتاجلارینه یاردم قیلدی * خلاصه بار قورقوسی الله دین
 بار قایغوسی خلقك صلاحی بولدی (صلی الله علیه وسلم) و جزاعنا کمل الجزاء *
 پس خاص بر محلده امام بولغان کشی هم — رسول الله غه صلی الله علیه
 وسلم دین تعلیمنده و عبادتنده نائب حکمنده بولمقیمنه بناء اماملرک
 اوزلرینکده اورنلی اورنسز (العلماء ورثة الانبياء) دیگان معنی منقول
 بولغان حدیث شریفنی اوز فائدهلرینه احتجاج مقامنده ذکر ایتولرینه
 بناء رسول اللهك (صلی الله علیه وسلم) مذکور خدمتلرینه و خصلتلرینه
 تقلید ایتمک و آنك سنتی و مبارک یولی اوزره کیتمک طاقتنچه خلقغه دین
 اوگرتمک و آنلارنی توزایتیق و توزایتیمک اجتہادنده بولسه کړک *
 امامك تیوشلی وظیفه سی اوشبودر *

فقط کسب تابهاغاندین، مشقتسرگنه کون کورمک سارتین خلقنی
 آداب سولداب عشر و صدقه لارینی آلمق بلشلرینی یمک ایچون — بونار
 اونده نچه اولشدر توقزیمو کهر اقمو — امام بولغان، خلقك جهالتینه
 و فسقینه قایغورماغان، و جانینی کویدرمگان، اوز راحتینی کیموتمگان
 ملالار حقیقه امامت کبی بررتبه دینیهنی و دینك درجه مقدسه سینی
 اهانت قیلغان کهمسندلر در الله پاک وجدان و قوتلی ایمان ویرگای *

ادبیات

ترجمان احوال زمان غزته معرفت‌ناسندن

ترانه ملی

چراغِ مُظلمِ امید ایشیغلانمازمی ؟ یانمازمی ؟
 سپهر و بختیز غدر و جفا سندن اوتانمازمی ؟
 مزارِ چهلده خوابیده غفلت اویانمازمی ؟
 معارف غنجه سیله کلشن امت دونانمازمی ؟
 اوصاندی خامه‌لر تحریردن ملت اوصانمازمی ؟
 آچلدی صبح صادق خوابدن ملت اویانمازمی ؟

کیروب بیگانه‌لر احرامه اولدی مظهر نعمت
 حجاز اهلی هله مخمور و مست بساده غفلت
 بونکا قابلمی انسان اولمسون دمبسته حیرت
 مقدس حقین استرداده سعی ایتمکده هرملت
 حقوقین آنکلا یو بده بوسفالتدن اوصانمازمی ؟
 آچلدی صبح صادق خوابدن ملت اویانمازمی ؟

ره ملتده همت‌پرووران ابدال مال ایلر
 حیمتله وطن تحصیل اکمال و جمال ایلر
 حمیت اولسه اولاد وطن کسب کمال ایلر
 رجالک همت مردانه‌سی قلع جبال ایلر
 دنائتدن، خساستدن، لامتدن اوصانمازمی ؟
 آچلدی صبح صادق خوابدن ملت اویانمازمی ؟

اساس شرع مزجودت ، همت ، سعى وغير تدر
 الهى بختيار اولسون او كس كيم اهل همتدر
 وجودى عالم اسلام ايچون فخر و شرافتدر
 بيورمش فخر عالم اسخيا اصحاب جنتدر
 حديث مصطفىايه قلب و وجدانلر اينانمازمى ؟
 آچلدى صبح صادق خوابدن ملت اويانمازمى ؟

عمومك راحتين درپيش فيلماق شان انساندر
 امور خير و احسان ايتمك اك مقبول احساندر
 تعاون باعث حريرت عبد اسيراندر
 ايدمن كسب تمدن غبطه بخش اهل امكاندر
 اولوب هشار بيلمم نوم سكرتدن اوصانمازمى ؟
 آچلدى صبح صادق خوابدن ملت اويانمازمى ؟

هميتپوران عالم اولدى واصل آمال
 هميت ايله ايتمشدر ملل تاأمين استقبال
 نه برده همت اولسه اول يره مفتوندر راقبال
 ايدر همتله ملت اكتساب شان عال عال
 هواى نفسه اويمش بيهميتلر اوصانمازمى ؟
 آچلدى صبح صادق خوابدن ملت اويانمازمى ؟

زيانه اوغرادى سرمايه عمر كرانهايه
 و « ضل سعيتهم . . . » برهاندر اثبات دعوايه
 تعاليروران شير ككشاد عرض معنايه
 اولور اتفاق ايله انسان نائل بروتقوايه
 اولوبده نشوه ياب جود خستدن اوصانمازمى ؟
 آچلدى صبح صادق خوابدن ملت اويانمازمى ؟

کرمکاران ایدر صرفِ مساعی نفعِ امتده
 سزادرمی سن عزتله یا شا مخلوق ذلتده ؟
 تحمل ایتمز انسانیت اولسون خاقِ زحمتده
 اولور محظوظ و جدان کورسه خلقی امن و راحتده
 حیا ایتزمی نفسین بسلیانلر بر اوتانمازمی ؟
 آچلدی صبح صادق خوابدن ملت اویانمازمی ؟

ایریشدی همت ایله ملت مسعود و مقصوده
 کچیردک عمر قیمتمنداری بزر بیچوده بیتوده
 بزا ولدق اهل خسراز همسفر لری تیدیلر سوده
 بوکون بزلردن استکراه ایدر اقوام موجوده
 توزرمی نفرنه بیلمم حقارتدن اوصانمازمی ؟
 آچلدی صبح صادق خوابدن ملت اویانمازمی ؟

حیاتنک معنیء اصلیمی شفقندر، محبتندر
 جهانیه کلمه دن مطلوب (حق اللهه) خدمتندر
 عبادیه خدمت ایتنک اک مقدس بر عبادتندر
 شو آتی بیت ناچیزم کلام خاتمیتندر
 اولوب بیدار بیلمم بوا سارتدن اوصانمازمی ؟
 آچلدی صبح صادق خوابدن ملت اویانمازمی ؟
 محمد هادی شیروانی

پیداغوغیای علمیہ و عملیہ.

روسیا مسلمانلری دینی ودنیای حاکم لرنده ترقی ایتسونلر ایچون بالالارینی تربیه لک برنجی واینک مهم شرطدر . بونلرنی تربیه لک، مادی ومعنوی استعدادلرین فعلیتکه چقارمق وگوزل نتیجه لر بیرردای عادتلرگه عادتلندر مک ویامان عادتلرد: بیزدر مک ایلن بولاچقدر . بواش مکتب ومدرسه لر یاصاب وآنارغه معلملر ومدرسلر قویو برلنگنه تمام بولمیدر بلکه مدرس ومعلملر وعائله باشلاریننک فن تربیه وتعلیمده ماهر بولوب لزومنچه قواعدین رعایه برلنگنه بولاچقدر . بوننک ایچون تربیه علماسیننک ایسکی ویانکا زمانلرده طابوب تجربهدن صونک مکتب ومدرسه لوده وعائله ایچنده عملی مقرر قیلنغان قاعدهلرنی عموم اهل ملت آراسنده مبدول ومنتشر قیلمق لازمدر . شول سببدن بو کونده گی مدنی قوملر تربیه وتعلیم قاعدهلرین اقتدارلرنجه کتابلرگه ومجله لرگه وهریده لرگه یازوب عموم ملت لاریننک کوزارینه وفلافلرینه کرترگه طرشارلر .

ایمدی بزه شول قیلدن بر خدمت بولو قصدی برلسن علماء اسلام ننک بیوک پیداغوغلرندن مرحوم حسن توفیق مصری ننک پیداغوغیا کتابین ترجمه ایلن الدین والادب مجله سنده نشرگه قرار بیردک ومن الله التوفیق .

احمدجان مصطفی .

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين . والصلوة والسلام على محمد وآله اجمعين .
اما بعد اُولٰٓئِكَ مَدَنِي قَوْمُكَ جَمَلُ سِنْدِهِ بِالْا تَرْبِيهِ سِي بَارِجِهِ
صَنَاعَتِ لَرْدَنِ اَعْلٰى مَقَامِهِ اَيْدِي . وَهُمْ مَدَنِيَتْلَرِي نَك تَقَاوُتِيْدِهِ بِالْا
تَرْبِيهِ سِنْدِهِ تَقَاوُتْلَرِي مَقْدَارِنَجِه اَيْدِي .

اَيْمَدِي بُوْرْمَانْلَرْدِه مَدَنِيَتْلَرِي بَرْلَن بَتُون دَنِيَانِي عِيْرَان
اَيْتْكَان مَغْرَب قَوْمْلَرِيْدِه ، بِالْا تَرْبِيهِ سِيْنِه صَوْنَك دَرَجَهْدِه اَهْتِمَام اَيْتْدِيْلَر .
بِالْا لَرِي نَك تَرْكِيْنِيْن بَخْت قَوْلِيْنِه طَاشْلَاب « بِالْا اَنَاسِي نَك
نَسْخَه سِي ، اَمَّت اُولْگِيْلَر نَك صَوْرْتِي » قَاعَدِه سِنَجِه اَبْدَآ اَوْزْگَرْمِي
طَرْغَان خَالْدِه قَالْدَرْمَادِيْلَر . بَلْكَه اَوْتَكِيْن بَوْلْغَان عَزِيْمْتْلَرِيْن
وَبَلَنْد بَوْلْغَان هَمْتْلَرِيْن يَوْنُلْدَرُوْب (تَوْجِيْه اَيْدُوْب) اُولْگِي
اَمْتْلَرْدِه قَوْلَا نَلْغَان بِالْا تَرْبِيهِ سِي نَك نَظْرِي وَعَمَلِي قَاعَدْلَرِيْن وَاَسْرَارِيْن
تَفْتِيْش وَتَنْقِيْد اَيْتْدِيْلَر . بَسْ شَوْلَاي اَيْتُوْب اَنَلَرْغِه بِالْا تَرْبِيهِ سِي نَك
اَچْقِيُولِي كُوْرُنْدِي . صَگْره بُوْبَابْدِه قَاعَدِه وَقَانُوْنْلَر يَاصَادِيْلَر .
وَشَوْل قَاعَدِه لَر بَرْلَن وَحْشِي لَكْ دَن تَنْفِيْر وَاَشْكِ عَادَتْلَرْدَن تَحْذِيْر .
اَيْنْدِيْلَر (بِيْزْدَرْدِيْلَر) . وَبُوْقَاعَدِه لَر نِي كِتَابْلَرْغِه وَهَرِيْدِه لَرْگِه
يَازْدِيْلَر . هَتِي بُوْنَكْلِه تَرْبِيْه لَنْگَانْلَر اَدِيْب ، يَشْ اَوْسَمَرْلَر نَجِيْب ،
مَعْلَمْلَر مَاهَر ، شَاْگَرْدَلَر شَاطَر وَقِيُو بَوْلْدِيْلَر . مُصْنَف (رَه) دِيُوْرْكِه
پَرُوْسِيَا نَك مَقْرَحْكَوْمَتِي بَوْلْغَان بِيْرْلِيْن شَهْرِيْنِه تَحْصِيْل عِلْم اِيْچُوْن
بَارْغَانْمَزْمَانْدِه بُوْلَا رِي نَك مَدَنِيْتِيْن ثَابِت ، عِلُوْمِيْن وَاسِع ، تَرْبِيْه سِيْن
گُوْزَل ، تَعْلِيْمِيْن خُوْش نَتِيْجَه لِي كُوْرَب بُوْشَهْر نَك مَعْلَم وَمَتَعْلَمْلَرِيْن نَك
اَحْوَالِيْن وَتَعْلِيْم وَتَعْلَمْلَرِيْن نَك كِيْفِيْتِيْن كُوْررْگِه اَرْزُوْم قُوْزْغَالْدِي .
بَسْ بِيُوْك وَكْچُوْك مَدْرَسَه لَرِيْن وَجْمَعِيَات عِلْمِيْه وَصَنَاعِيْه

و آكاديميه لرين يوروب كوررگه كرشدم، صكره بر مدرسه جامعہ سينه
كروب خصوصى اولارق پيداغوغيا علمين درس ايدوب او قدم.
نتيجه سنده ده الله تعالى نك ياردمى بىرلن اول مملكت نك ياشرين
خزينه سيني واوزمنك يوغالغان نرسهم كى ازلپ طابا آلمى
طرغان مقصودمنى ده طابدم. ايمدى انسانيت چه واجبمنى ووطن
ايچون لازم بولغان حقمنى اوتە و نيتى ايلن علم پيداغوغيا ده بر
كتاب يازمقنى ده قصد ايتدم. و بو مقصودمنى يازمق ايچون
موضوعلرنى آللرنك مدرسه لرنده اينك معتمد واينك مشهور كتابلرندن
ترجمه ايتدم. كتابم نك ترئينده فاضل «شومان» الاكمانى نك كتابينه
اتباع ايتدم؛ چونكه كتابلر ايچنده آنى اينك آشمَل و ترتيبى اينك
گوزل كوردم. بو كتابلردن برينى ترجمه بىرلن گنه اكتفا ايتدم؛
چونكه آللرنك هر بر كتابى دينينه و احوال و عاداتينه موافق ايدوب
ترلگاندر. بس آللردن بزنك احوال و عاداتم زگه موافق بولغانلرينى
ترجمه ايتدم؛ مخالف بولغانلرنده عادات و آداب شريفه گه و شرع
شريف و دين حنيف گه مراجعت ايتدم * كتابنى اوچ قسم گه بولدوم.
برنچى قسم: تربيه علميه بياننده اولوب نفس نك احوالندن و آنك
اثر ظاهره و باطنه بىرلن انفعالاتندن، و نفسدن افعاللرنك صدور
كيفيتندن و آنك برله جسم آراسنده غى مناسبتن و انساننك
طبيعتندن و اخلاقندن و مقصودندن و نيچك بولورغه كيره گندن
و تربيه نك حقيقتندن و موضوعندين و مقصودنندن و على العموم
بوللرندن واسطه لرنندن بحث ايدر.

ايكنچى قسم تربيه علميه بياننده در. آنده على العموم تربيه و تعليم ده
طتو واجب بولغان بوللرنك كيفيتن دن و اول بوللرنى خصوصى

علملرگه تخصیص دن و مدرسه لرنك نظامندن و آنلرنی یاساو و اداره
کیفیتین دن و معلم لرنك وظیفه لری کبی شیلردن بحث ایدر.
اوچنچی قسمی تربیه تاریخیه بیاننده در. بوقسم عرب و عجم و روم
و یونان و فرنگلر کبی اوتکان و حاضرگی امت لرنك بوگونگه چه
تعلیم ایچون طوتقان یولارندن و آنلرنك تربیه یولنده کوچکان حکما
و فلاسفه سی نك ترجمه حاللرندن و تربیه ده طتقان واسطه لرندن بحث ایدر.
صکره عالیجنابلردن قبول و خطالری میزى اصلاح ایدوب مصنفینه
و مترجمینه خبر دعالمز ایتمه لری نی اوتنه رك الله نك یاردمی ایل، مقصودغه
کر شه چکمز . و بالله التوفیق

پیداغوغیا علمیه

پیداغوغیا، یونان سوزی اولوب « پید » برلن « غوغیا » دن
مرکب در . پید = بالالر ، غوغیا = کوندرمك دیمك اولوب پیداغوغیا
بالالر کوندرمك معناسنده در . صکره بوسوزنی انسان تربیه سینك
علمینه علم ایتکانلردر . بویاندن، بوفن نك یونانیلرده بولغان لغی
آکلاشلماسون، خبر بوفنی آوروپالیلر یقین زمانده غنه تاریخ
و تجربه لری آرقاسنده قاعده و قانونلر آستینه آلوب تدوین ایتکانلردر .
بوفن ، بالاتربیه سنده طتلاچق طبیعی نظری ناموسلرنی (۱)
تفتیش ایدر بوفن نك موضوعی مخلوق ادبی بولمق بوزندن انساندر .
بوندن مقصود انساننی اوزینه و جمعیتینه فائده لی ایتمك ایچون
غایه کمالینه ایرشدر مکر .

برنرسه نی تربیه ، آنی و آندن مقصودنی بلوگه طوطادیغی ایچون
وانسانده جسم برلن نفس دن مرکب اولدیغی ایچون موضوعنی
اوچکه بولمك مناسب بولدر .

(۱) اصرار و قواعده طبیعیه

برنجی علم الجسم ، ایکنچی علم النفس ، اوچنچی انساندن
مقصودنی بولغانین بلدره طرغان علم اخلاقدر : بو بیانمزی ترییه
وآنك حقیقتی وآندن مقصود حقنده بولغان خاتمه برلن تمام ایتیمك
بولوب سوزگه كرشدك .

قسم اول علم الجسم

علم الجسم ایکی قسمدر : بری تشریحدرکه جسم آندن جییلغان
نرسه لرنك ترکیب جهندن وبر برینه نسبتندن بحث ایدر .
ایکنچی سی فیزیولوغیادرکه هر عضو نك وظیفه سندن وآنلرنك
نوامیسندن بحث ایدر . علم الجسم بو جهندن جسمنی حفظ وآرتدرو
آنندن مقصود بولغان تربیه جسمیه گه اساس اعتبار اولنور . جسم
نفس گه ده عقل غه ده آلت اولدیغی ایچون مذکور جهندن علم الجسم
تربیه عقلیه گه ده اساس اعتبار اولنور .

تربیه جسمیه ده ایکی قسمدر : بری سلامت تننی آورولردن
صاقلار و قاعده لرندن بحث ایدر . ایکنچی سی آورو تندن آوروئی
کیدر و قاعده لرندن بحث ایدر . تربیه جسمیه نك تزگینی طبییلر قولند
بولغانقه بونی آنلرغه قالدروب بزبونك قواعد عامه سندنگنه بحث
ایدوب بر نیچه سوز ایتورمز .

(۱) طعام

طعام : هر کم نك حالینه مناسب غذالی وسنکرلرگه قوت بیره
تورغان وتیز سنکه و یازیلر طورغان بولمق تییشلیدر .
شونك ایچونده یاش بالاغه ایک مناسب غذالی طعام ستدر .

صنكره بالاغه مركب طعاملر كوب بيرلمز . مگر طعامنى
آلماشدرردای ياشكه كيلگاچكنه آز آز مركب طعاملر و بولور چونكه
بووقنده معدسى قوه آلوب مركب طعاملر نیده سنكدره آلادر .
بالانى ياراتماقار طعاملرينه كوچلنمز مگر طيلونك سببى آشنىك بىك
طاتلى بولماوى ايسه ، بوتقديرده آز آز كوچلب قوشلور تمام
عادتلنگانچه ، وآش خوش سنكشلى بولسون ايچون ارالاش آز آز
اوينارغده ايرك بيرمك كرك ، مگر بريولى طوتاش كوب اوينامق
مناسب بولماز . آشنى هر كون معين وقتده قيلمق كرك بولور .
سر كه كى فاتى طعاملردن اچمك لردن (يعنى ايسرنكچلردن) صافلامق
كرك چونكه بونلار تننى صالندروب ضعيفلندره در .

آش آلدندن وآشدن صونك تيز زمانده تننى يا عقلنى آردره
طورغان اشلردن طيمق تيوشليدر .

(۲) هوا

بالالرنك اورنى خوش صولو آلولرينه مناسب صاف هولر بولمق
تييشليدر . شونك ايچونده بالالر اوزينك هوا سين هر كون آلشدرمق
وآنلرنى هر كون بر آز صاف هوا ده طوطاق خصوصاً طشده طورغزمق
تييشليدر . آرتق اسسيلك اوشانداق آرتق صالقنلق تننى ضعيفلندره در .
صالقندن صونك كينت اسسبگه ياخود اسسيدين صونك كينت صالقونغه
كرودن صاقلانمق كرك .

بالالر آلدنده كوب حركت ايدوب ازون ازون صولر الورغه
كرك ؛ كوروب آنلرده تقليد ايتسونلر (ايارسونلر) اعضالر آورودن
يراق بولسون ايچون هر كون صو قوينورغه طارشدرمق كرك *